

SOLIDARITEIT TUSSEN DE GENERATIES

BEGINT BIJ VROUWEN: 5 THEMA'S

v
Vrouwen

Juni 2013

HET HOE & WAAROM,

Al meer dan negentig jaar kunnen vrouwen in Nederland gebruik maken van het actief en passief kiesrecht en kunnen dus meedenken en doen in de politiek.

Meer dan de helft van de Nederlandse bevolking bestaat uit vrouwen. Een democratie zoals wij die in Nederland hebben, zou een afspiegeling van de samenleving moeten zijn. Vrouwen kunnen en zouden dus de helft van het aantal zetels in de Tweede Kamer, Eerste Kamer, Provinciale Staten enz. moeten kunnen bevolken.

In werkelijkheid blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek dat de zetels in het politieke veld niet evenredig zijn verdeeld over mannen en vrouwen. Vrouwelijke volksvertegenwoordigers zijn in de minderheid. Zo bleek dat de Gemeenteraden in 2012 voor nog geen 30% uit vrouwen bestonden.

Als we als vrouwen dus duidelijk willen maken wat wij belangrijk vinden in de politiek en daarvoor een zo breed mogelijk draagvlak willen creëren, dan moeten we dat dus niet alleen via onze volksvertegenwoordigers, maar ook via andere kanalen, zoals het CDAV, duidelijk maken.

In de maanden maart, april en mei hebben we in het gehele land bijeenkomsten gehad om te peilen binnen het CDAV wat de ideeën zijn op de thema's wonen (1), milieu & duurzaamheid (2), werk & inkomen (3), gezondheid (4) en onderwijs (5).

De uitkomsten uit deze bijeenkomsten vindt u in deze brochure. De verslagen van de bijeenkomsten vindt u op www.cda.nl/cdav.

Ter voorbereiding op de bijeenkomsten hebben we factsheets gemaakt met informatie over de stand van zaken op de verschillende thema's. Ook de factsheets kunt u nalezen op www.cda.nl/cdav.

We hopen dat u deze brochure en de factsheets kunt gebruiken in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2014, zowel voor het verkiezingsprogramma als de campagne.

De CDAV werkgroep "Solidariteit tussen de generaties"

Anne-Marie Vreman (voorzitter)
Marijke Edel
Dorenda Gerts
Petra Groeneweg
Wieneke Mulder
Annemieke van de Ven
Trudy Veninga

THEMA 1

WONEN

Zorg voor woningen en woningen voor zorg

Inleiding

Wonen is een elementaire levensbehoefte. Het woonbeleid van de landelijke overheid richt zich enerzijds op een verzelfstandigde, maar gereguleerde sociale huurmarkt voor mensen met een laag inkomen of die niet in staat zijn om zelfstandig in woonruimte te voorzien, en anderzijds op een toegankelijke en laagdrempelige koopmarkt, zodat een koophuis voor iedereen bereikbaar wordt.

Op de huurmarkt kunnen we constateren dat er sprake is van 'scheefwonen'. Starters en jonge gezinnen hebben te maken met een wachtlijst. Kopen is lastig, omdat door de financiële crisis bijna geen leningen meer verstrekt worden. Het is lastig om een woning te verkopen en ook de nieuwbouw is gestagneerd. Kortom, de woningmarkt zit op slot.

Een andere ontwikkeling is dat mensen zolang mogelijk zelfstandig moeten blijven wonen, ook al is er een indicatie voor zorg. De oplopende zorgkosten nopen ertoe dit automatisme onder de loop te nemen en woon- en zorgkosten te scheiden, zodat mensen 'huur' betalen voor hun kamer in een zorginstelling.

Kort verslag bijeenkomst

Op 25 mei is er een bijeenkomst geweest in Etten-Leur.

Wethouder Trudy Veninga (Gemeente Nieuwkoop) deelde haar inzichten over de mogelijkheden die zij ziet om de doorstroming te bevorderen.

Susanne de Groot vertelde over een succesvol project van bouwen in eigen beheer door jongeren en ouderen in Asten. Peter de Lange van het Kenniscentrum Wonen en Zorg gaf inzicht in wat er allemaal bij komt kijken als mensen langer zelfstandig moeten blijven wonen.

Europarlementariër Ria Oomen had het over de pensioenen. In Nederland is het goed vergeleken met andere Europese landen. Burgers in Europa moeten meer gaan sparen voor later.

Suggesties voor het verkiezingsprogramma

- Mensen veranderen wel van woning in hun wooncarrière maar de meesten blijven binnen de eigen woonplaats. Waarom niet op 1 plaats flexibeler en in de tijd gespreid (bij)bouwen.
- Erfpacht kan wellicht een bijdrage leveren aan starters, er hoeft dan geen grond gekocht te worden waardoor de startprijzen lager zijn.
- Differentieer grondprijzen om goedkopere woningen te kunnen realiseren voor starters op de woningmarkt.
- Als mensen zolang mogelijk zelfstandig blijven wonen, behoud dan de ruimten in de traditionele "verzorgingshuizen" als ontmoetingsplekken.
- Doe geen trapliften meer bij woningaanpassingen, maar geef voorrang bij verhuizing: dat zorgt voor een adequate (huur)woning. Houd met die gelden ontmoetingsplekken in stand.
- Woningcorporaties en gemeenten kunnen meer burgerinitiatieven stimuleren en ondersteunen.
- Gemeenten moeten niet alles aan projectontwikkelaars gunnen, maar ook particulieren kansen geven.
- Woningbouwcorporaties moeten weer verenigingen worden (van de buurten en wijken).
- Kijk bij eenzaamheid niet alleen naar Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) : zorg voor ontmoetingsplekken in de openbare ruimte om vereenzaming tegen te gaan.

Topic

Stimuleer het bouwen in eigen beheer en combineer daarbij de woningen zowel voor jongeren als voor senioren.

THEMA 2

MILIEU & DUURZAAMHEID

Kleur bekennen

Inleiding

Alles in onze omgeving moet op waarde geschat worden en is niet altijd in geld uit te drukken. Wat de natuur geeft, kan voor innovatie en nieuwe energie worden ingezet. Met de ontwikkeling van verschillende energiebronnen zoals zon, wind, biomassa en geothermie (aardwarmte) kunnen we verder invulling geven aan de zogenaamde biobased economy ontwikkelingen en zijn het bedrijfsleven en de agrarische sector steeds beter in staat een bijdrage aan een schoner milieu te leveren. Ook op gebied van mobiliteit wordt hierdoor vooruitgang geboekt. Er ontstaat namelijk een natuurlijke koppeling tussen natuur, recreatie, en landbouw. De economie krijgt hierdoor een logische invulling.

Uit de presentatie van Ton Duffhues

Kort verslag bijeenkomst:

Op 23 maart waren er 2 workshops in de Brabanthallen in Den Bosch. De eerste workshop van Ton Duffhues van ZLTO (Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie) stond in het teken van duurzaam ondernemen en voeding. In de tweede workshop heeft wethouder Annemieke van de Ven (Gemeente Veghel) meer inzicht gegeven in het thema "Milieu dichtbij huis".

Suggesties voor het verkiezingsprogramma:

- Door duurzaam te ondernemen en de keten productie/mobiliteit/retail beter op elkaar af te stemmen creëer je een veilige omgeving c.q. voedselketen voor de generaties die hierna komen.
- Streekboeren / streekproducten terug brengen in de stad.
- Lokaal overleg stimuleren/coöperatief werken.
- Op bezoek bij de boer, als onderdeel van het lesprogramma, laat jongeren met dat deel van de voedselvoorziening en natuur kennismaken.
- Een groen schoolplein waar ook groenten kunnen worden verbouwd kan helpen bij bewustwording voedselvoorziening.
- Maatschappelijke stages ook bij boeren stimuleren.
- Lokale overheid moet inwonersinitiatieven op het gebied van milieu stimuleren en faciliteren.
- Niet d.m.v. subsidie maar eerder door investeringen in bijvoorbeeld een revoluerend fonds waarin kredieten worden verstrekt kunnen organisaties en inwoners zelf verantwoordelijkheid nemen.

Topic

Betrek jongeren bijvoorbeeld door maatschappelijke stages bij de uitwerking van duurzaam beleid op gemeentelijkniveau.

THEMA 3

WERK & INKOMEN

Iedereen doet mee, van thuiszitten naar participatie

Inleiding

Werk is een middel bij uitstek om deel te nemen aan de samenleving en verantwoordelijkheid te dragen voor het eigen leven of het eigen gezin. Ons uitgangspunt is: of je bent aan het werk, of je gaat naar school, of je levert een bijdrage door vrijwilligerswerk. Meer mensen zullen op een effectieve manier van de bijstand naar nieuw werk begeleid moeten worden. Ook moet het werk eerlijk verdeeld worden over alle generaties. Jonge mensen zijn daarbij belangrijk, zij zijn dynamisch én oudere mensen, zij hebben veel ervaring. De nieuwe Participatiewet krijgt op dit moment veel aandacht. Er wordt gesproken over een quotumregeling voor het in dienst nemen van arbeidsgehandicapten door grotere werkgevers als zij niet vrijwillig méér arbeidsgehandicapten in dienst nemen.

Kort verslag bijeenkomst:

Op 23 mei is de "beste Sociale Dienst van Nederland 2012" in Gorinchem bezocht. Directeur Elone van Velthuijsen benadrukte dat zij zichzelf zien als een netwerkorganisatie die verbindingen legt tussen de klanten en de diverse organisaties die de taken rond werk & inkomen uitvoeren onder het motto: "Denken & Doen!". Uitgangspunt bij het begeleiden van klanten is dat men niet een levenslange verbinding wil, maar naar zelfstandigheid van de klant streeft.

De sociale dienst heeft een projectbureau, dat diverse werkervaringsprojecten ontwikkelt en ondersteunt. Bovendien voert men zoveel mogelijk in eigen beheer uit in samenwerking met de sociale werkvoorziening.

Vervolgens is onder leiding van wethouder Dorenda Gerts (Gemeente Waddinxveen) gesproken over de mogelijkheden om de arbeidsparticipatie te beïnvloeden.

Suggesties voor het verkiezingsprogramma:

- Maak gebruik van vrijwilligers zoals in een maatjesproject, een Formulierenbrigade, lokale diaconieën en/ of een Stichting Leergeld om bijstandgerechtigden te ondersteunen bijvoorbeeld bij aanvragen.
- Investeer in een goede begeleiding van die vrijwilligers door het inzetten van coördinatoren.
- Bied (groepsgewijs) budgetcursussen aan en streef bij grote onoplosbare schulden naar een stabiel leven met schulden.
- Ontschot budgetten, zodat maatwerk geleverd kan worden.
- Investeer in arbeidsgewenningstrajecten.
- Morele dwang en positief stimuleren richting bedrijven werkt beter dan het instellen van quota. Ondersteuning hoeft niet altijd in geld. Denk ook eens aan het instellen van een keurmerk of prijs die men kan verwerven wanneer een bepaald quotum is bereikt.
- Werkgevers willen wel meewerken. Neem als gemeente het initiatief om bijeenkomsten te organiseren om met bedrijven om tafel te gaan zitten om de kansen en mogelijkheden van het in dienst nemen van bijvoorbeeld arbeidsgehandicapten te bespreken.

Topic

Quota werken niet. Het is beter om werkgevers positief te stimuleren om hun verantwoordelijkheid te nemen

THEMA 4

GEZONDHEID ONZE ZORG

Van zelfredzaam naar samenredzaamheid

Inleiding

Zorg en ondersteuning moeten zo dicht mogelijk bij de mensen via de gemeenten georganiseerd worden. Immers, de lokale overheid kent de burger goed en kan ook verbindingen zoeken met andere beleidsterreinen.

Daar waar mensen niet in staat zijn om geheel op eigen kracht deel te nemen aan de samenleving zoekt de gemeente een passende oplossing. Daarbij wordt gekeken naar het sociale netwerk bestaande uit mantelzorgers, familie, vrienden en burens, maar ook naar vrijwilligers en maatschappelijke organisaties. Daardoor wordt het beroep op duurdere voorzieningen beperkt. Dat is nodig, zodat die kunnen blijven bestaan voor mensen die het écht nodig hebben.

Kort verslag bijeenkomst:

Op 6 april was er een bijeenkomst in Haarlem. De ochtend startte met een inleiding van Meino Schraal, Statenlid in Noord Holland. Zorg en welzijn worden steeds meer het domein van de gemeenten. De rol van de provincie is volgens Meino "verbinden en delen van kennis".

Daarna volgde een inleiding van wethouder Petra Groeneweg (Gemeente Leerdam) over de zorg en welzijnstaken van een gemeente. Het feit dat de kosten voor de zorg zijn gestegen, de gemeenten minder geld gaan krijgen voor de uitvoering van de (nieuwe) zorgtaken en de bevolking steeds ouder wordt, zorgt voor hoofdbrekens bij de uitvoering van deze taken.

Suggesties voor het verkiezingsprogramma:

- Voorkom verregaande commercialisering binnen de zorg.
- Voorkom dat een nieuw zorgstelsel individualisering en vereenzaming in de hand werkt.
- Zet in op preventie en vroegsignalering. Dat kan voorkomen dat er een beroep gedaan wordt op (duurdere) zorg.
- Ga uit van vraagsturing op individueel niveau. Daarbij zijn 4 levensdomeinen van belang: gezondheid, sociale contacten, zinvolle dagbesteding en sociale zekerheid. Als je niet in staat bent om aan 3 van de 4 domeinen te voldoen, neemt de (duurdere) zorgvraag toe.
- Voorkom dat door bezuinigingen ontmoetingsplaatsen in buurten of woonzorgcentra verdwijnen. Deze ontmoetingsplekken hebben namelijk ook vaak een signalerende functie.
- Stimuleer zorg in de eigen buurt. Daarin zullen de wijkverpleegkundigen weer een grote rol kunnen gaan spelen.
- Er wordt een groter beroep gedaan op mantelzorgers. Een goede ondersteuning is belangrijk. Dat kan door het inzetten van vrijwilligers, een mantelzorgmakelaar die regeltaken overneemt of respijtzorg. Zo worden mantelzorgers minder belast.
- Maatschappelijke stages kunnen worden ingezet om jongeren bewust te maken van en zich in te zetten als vrijwilliger voor zorgtaken.
- Vereenzaming is een groot risico als ouderen langer zelfstandig blijven wonen. Zet in op het betrekken van ouderen bij activiteiten.
- Voer de gedachte “1 gezin 1 plan” verder uit door de Centra voor Jeugd en Gezin een prominente rol te laten spelen bij preventieve en snelle inzet van zorg dicht bij de vertrouwde omgeving van het gezin.

Topic

Zorg in de eigen buurt, is ook zorgen voor elkaar. Het tijdig signaleren van problemen en het voorkomen van vereenzaming voorkomt de vraag naar duurdere zorg.

THEMA 5 ONDERWIJS

Van goed naar beter

Inleiding

Het Rijk maakt het kleine scholen moeilijk. Zij krijgen geen extra middelen meer. De vraag is of deze scholen dan wel kunnen blijven bestaan. Wanneer door het gebrek aan middelen de scholen alsnog moeten sluiten, heeft dat grote consequenties voor de leefbaarheid in kleinere kernen.

Binnen het onderwijs wordt ingezet op een doorgaande leerlijn. Kinderen met een onderwijsachterstand zouden met 2,5 jaar moeten instromen in een zogenaamde voorschool. Daar krijgt het kind extra taalaanbod.

Vanaf 1 augustus 2014 zijn schoolbesturen verplicht een passende onderwijsplek te bieden aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Een deel van de leerlingen die voorheen speciaal onderwijs volgden, krijgt nu een passend pakket aangeboden binnen het reguliere onderwijs.

Kort verslag bijeenkomst:

Op 25 mei is er in Nieuwegein gesproken over integrale kindcentra en brede scholen. Een tweede onderwerp was om als gemeente niet alles zelf te willen oplossen, maar daarbij kaders te stellen en de keuzes over te laten aan professionals en vooral ook ouders.

Als derde kwam op tafel een binnen het CDA misschien wel een gevoelige discussie: wat zijn de grenzen van de vrijheid van onderwijs?

Suggesties voor het verkiezingsprogramma:

- Meerdere functies in 1 gebouw: vroeg en voorschoolse educatie VVE, peuterspeelzaal, kinderopvang, school, buitenschoolse opvang. Zo ontstaan doorlopende leerlijnen. Ook het Centrum voor Jeugd en Gezin kan daar een plek krijgen
- De schoolgebouwen kunnen ook breder maatschappelijk ingezet worden bijvoorbeeld door een bibliotheek of muziekschool.
- Voor de leefbaarheid in kleine kernen is een school belangrijk. Juist de multifunctionaliteit kan het antwoord zijn.
- Het bestemmingsplan moet flexibel zijn, zowel op de bouwaspecten als de functionaliteit. Het moet niet maanden, en ook veel geld, aan bestemmingsplanwijzigingen kosten om een creatieve oplossing mogelijk te maken.
- De VVE (vroeg en voorschoolse educatie) gelden geven aan de gezamenlijke schoolbesturen zodat zij dit op de juiste plekken kunnen inzetten.
- Het geld dat voor onderwijshuisvesting van het Rijk naar de gemeente gaat, kan doorgedecentraliseerd worden naar de schoolbesturen (zoals bijvoorbeeld in Nijmegen, Breda). De schoolbesturen zijn dan zelf verantwoordelijk voor de keuzes in hun huisvesting binnen de financiële kaders van de gemeente.
- Wat zijn de grenzen van de vrijheid van onderwijs? Durf die discussie aan te gaan. Wat doe je met scholen die uit hun jasje groeien en anderen die ruimte over hebben, doordat ouders hun kinderen in andere wijken en zelfs andere gemeenten naar school sturen?

Topic

Het doordecentraliseren van het geld voor onderwijshuisvesting is een goede optie. De gezamenlijke schoolbesturen zijn goed in staat de diverse belangen af te wegen.

TOT SLOT

Emancipatie, een zaak van vrouwen én mannen

Het behandelen van de diverse thema's in dit boekje kan gezien worden als een onderdeel van een nog steeds doorgaand proces van emancipatie.

Voor het CDAV is emancipatie geen wedstrijd tussen mannen en vrouwen. Het gaat er niet om dat we gelijk worden of de mannen per se voorbij moeten willen streven.

Emancipatie draait om gelijkwaardigheid. Gelijkwaardigheid tussen man en vrouw. Dat impliceert vooral een gelijkwaardige 'onderhandelingspositie' aan de keukentafel. De verdeling van zorg- en werktaken moet zo in te richten zijn, dat de man en de vrouw zich er in kunnen vinden. Hoe de verdeling uiteindelijk uitvalt is een privé keuze en daarmee maatwerk tussen partners.

Het is in de ogen van het CDAV de taak van de overheid om juist deze gelijkwaardigheid met beleid te stutten. Dat kan door te zorgen dat kinderopvang laagdrempelig beschikbaar is, dat mantelzorg en werk samen kunnen gaan, etc.

Maar hier hoort in onze visie ook bij dat we carrièrepaden anders gaan benaderen. Het CDAV vindt dat een carrière meer aan moet kunnen sluiten bij de natuurlijke levensloop van mensen. Hierdoor kun je voorkomen dat in het leven de carrièrepiek en gezinspiek samenvallen. Ook zou het veel beter moeten aansluiten bij de verhoging van de pensioenleeftijd, die nu wordt doorgevoerd.

Door drempels weg te nemen die door vrouwen ervaren worden om blijvend aan het arbeidsproces deel te nemen, is het pleidooi voor economische zelfstandigheid geen holle kreet.

Wij hopen dat de suggesties in dit boekje ook bijdragen aan de realisering van een betere balans van taakverdelingen in de samenleving.

CDA Partijbureau/ CDAV
Buitenom 18
2512 XA Den Haag
www.cda.nl/cdav

Ontwerp en uitwerking
M & M edel

